

ICO NEWS

Publicació interna de l'Institut Català d'Oncologia

número 84

maig 2007

Objectius de l'ICO per al 2007

Es reforcen la xarxa assistencial i l'atenció continuada, entre d'altres

L'Organització d'Instituts de Càncer Europeus defensa en un document públic la creació de centres integrals de càncer al territori de la UE. De fet, l'ICO ja disposa dels elements que defineixen un centre d'aquestes característiques i, en aquest sentit, els objectius a assolir el 2007, que es van aprovar en el Consell d'Administració del mes d'abril, s'adrecen a posicionar la nostra organització com a centre integral de càncer segons criteris europeus.

Seguint les indicacions del Catsalut, els objectius de l'ICO per al 2007 s'estructuren en objectius pressupostaris i els derivats de les quatre línies generals marcades pel CatSalut: continuïtat assistencial en el territori de referència, accessibilitat en temps i forma, qualitat, i recursos humans. En primer lloc, els objectius pressupostaris es poden resumir en dos grans àmbits:

- El compliment del pressupost i de les inversions previstes, que fan referència al pla arquitectònic de l'ampliació del centre de Girona, i a les obres, ja iniciades, que s'estan duent a terme a l'Hospitalet (urbanització de l'entorn, rehabilitació de façanes i nou laboratori d'epigenètica).
- Crear una Unitat de Compres pròpia de l'ICO i redissenyar els processos administratius.

L'Organització d'Instituts de Càncer Europeus (OECE) insta els responsables polítics a promoure la creació de centres integrals de càncer (*comprehensive cancer centres*) perquè els considera l'instrument més adequat per fer front als reptes de l'oncologia actual i futura.

L'OECE aplega una cinquantena de centres de la UE, i l'ICO en forma part.

D'acord amb la definició de l'OECE, un centre integral de càncer ha de reunir les característiques següents:

- Aplegar totes les competències, habilitats, recursos i instruments que són necessaris per a la cura òptima del pacient: assistència i prevenció.
- Fer recerca bàsica i translacional avançada.
- Proporcionar formació especialitzada a professionals.

La finalitat d'aquesta entitat és actuar com a lobby del sector a nivell europeu, i poder influir en les decisions de la Comissió Europea i dels ministeris de salut i de recerca dels estats membres.

Quant als objectius emmarcats en les línies generals del CatSalut:

- **Continuïtat assistencial en el territori de referència.** Al llarg de l'any es reforça la xarxa amb els hospitals comarcals: suport a l'hematologia clínica a Vilafranca, Sant Pere de Ribes, Figueres, Olot i l'Institut d'Assistència Sanitària (IAS); i ampliació de l'oncologia mèdica a Palamós, Blanes, Calella i l'Hospital Municipal de Badalona.
- **Accessibilitat.** L'ICO implanta enguany el nou model d'atenció continuada, que comptarà amb un servei telefònic de suport mèdic 24 hores. A més, promou l'elaboració, actualització i implantació de guies de pràctica clínica a fi de garantir l'homogeneïtat en la manera com tractem els nostres usuaris.
- **Qualitat.** L'ICO s'ha d'acreditar per tal de complir la llei (decret 5/2006, de 17 de gener), a més de continuar amb els processos d'acreditació ja en marxa (radioteràpia, física mèdica, trasplantament de moll d'os i farmàcia).
- **Recursos humans.** Abans d'acabar l'any, les plantilles i la contractació de serveis estaran normalitzats.

Més informació:

www.oeci.eeig.org/Combat_Cancer_RM.aspx

Campanya de prevenció del càncer de pell

S'acosta l'estiu i l'ICO inicia una campanya de prevenció solar

El Servei de Prevenció i Control del Càncer engaga, un any més, la Campanya de prevenció solar adreçada principalment a infants i joves. La campanya difon recomanacions generals, dirigides a prevenir el càncer de pell. Amb aquest objectiu s'han elaborat i reeditat materials informatius (tríptic i pòster) que es difondran a la població en general, a través de centres sanitaris, esportius, educatius i entitats juvenils entre d'altres.

Els principals consells són: prendre el sol a poc a poc, abstenir-se de prendre'l entre les dotze del migdia i les quatre de la tarda, posar-se crema protectora amb factor 20 o més alt, protegir-se els ulls i els llavis i, tenir especial cura amb els infants i joves, que han d'estar sempre protegits dels raigs solars.

Mesures
de protecció solar
per a infants i joves

Professionals de l'Institut Nacional de Cancerologia de Mèxic visiten l'ICO

Un equip de metges i infermeres de l'Institut Nacional de Cancerologia de Mèxic, encapçalat per Abelardo Meneses, director mèdic de la institució, s'ha desplaçat a Catalunya per conèixer les diferents instal·lacions de l'ICO i intercanviar experiències amb els especialistes catalans.

Durant la seva estada, els experts han visitat les instal·lacions d'Hospitalet i Badalona i han conegut, entre d'altres, els serveis de cures pal·liatives i oncologia radioteràpica i les unitats funcionals de mama, tumors ossis i sarcoma, sistema nerviós i pulmó. A Badalona, a banda de fer una visita pels diferents serveis, han conegut la unitat de patologia mamària de l'hospital Germans Trias i Pujol, guiats per Antonio Mariscal, cap de la Unitat. Per la seva banda, Abelardo Meneses ha explicat, en una conferència, els diferents projectes que prepara l'Institut Nacional de Cancerologia per millorar la qualitat de l'atenció als malalts de càncer de Mèxic.

La trobada també ha servit per establir vincles i projectes de col·laboració entre les dues institucions. L'Institut

Nacional de Cancerologia és un organisme dependent de l'administració mexicana que ofereix atenció mèdica especialitzada a tots els malalts de càncer de Mèxic. Atén 4.500 casos nous a l'any i gestiona un volum de 170.000 visites anuals. És, a més, el centre de referència i l'òrgan rector de les polítiques relacionades amb el càncer a Mèxic.

Un grup del NHS Tayside d'Escòcia també visita l'ICO

Aquest abril, un grup de responsables del NHS Tayside de Dundee, Escòcia, han visitat l'ICO. Concretament han estat el cap de radioteràpia, la cap d'infermeria i la responsable de cures pal·liatives del centre hospitalari escocès. L'objectiu de la visita era establir un conveni de cooperació entre l'ICO, el NHS Tayside i el Departament de Salut d'Escòcia.

31 de maig: Dia Mundial sense Tabac

El 31 de maig és el Dia Mundial sense tabac i per commemorar aquesta cita, la Xarxa Catalana d'Hospitals sense Fum (XCHSF), coordinada des de l'ICO, organitza diverses activitats.

D'una banda, i com cada any, a l'entrada de l'ICO l'Hospitalet s'instal·larà un estand informatiu on es realitzaran mesures de monòxid de carboni (CO) exhalat, mitjançant coximetria, a totes les persones fumadores i no fumadores, i s'intercanviaran regals per cigarretes durant tota la jornada. A més, el mateix dijous 31 de maig, està previst organitzar un cinefòrum amb la pel·lícula "Gracias por fumar", un film satíric sobre l'extrafòria història del portaveu d'una tabaquera, que defensa els drets dels fumadors i fabricants de tabac. La sessió de cinema, oberta a tothom, es durà a terme a la una del migdia, a la Sala Trias, acompanyada d'un dinar fred. Una activitat organitzada conjuntament amb la Fundació ICO.

També cal destacar que el proper 14 de maig tindrà lloc, a l'ICO l'Hospitalet, la trobada anual dels 46 membres de la Xarxa Catalana d'Hospitals sense fum, sota el títol: "Avancem en Xarxa". Es farà una anàlisi de la situació actual de la Xarxa, i es compartiran els avenços i dificultats dels hospitals membres.

ICObreus

Prevenió i tractament del tabaquisme. És el tema de la sessió del passat 24 d'abril a l'ICO Girona, a càrrec de Noël Barengo, del departament de Salut Pública de la Universitat de Helsinki, a Finlàndia. A la xerrada s'ha destacat la importància de combinar assessorament i tractament farmacològic per incrementar en un 30% l'èxit en l'abandó del tabac. També és necessari, segons Noël Barengo, que els metges, especialment els d'Atenció Primària, estiguin entrenats per al tractament del tabaquisme. També ha considerat fonamental fer un seguiment del pacient un cop ha deixat de fumar.

Sessió sobre limfomes cutanis. El Servei d'Oncologia Radioteràpica de l'ICO Badalona ha organitzat una sessió sobre limfomes cutanis de cèl·lules T. L'activitat, conduïda per Antonio Arellano, cap del Servei, ha mostrat la utilitat de la radioteràpia en els carcinomes de laringe i la capacitat que té per curar la malaltia i per conservar la laringe i la fisonomia al mateix temps que recupera la capacitat fonatòria dels malalts.

Alta participació al Congrés de la SEEO. Una quarantena d'infermeres dels tres centres ICO participaran al XI Congrés Nacional de la Sociedad Española de Enfermeria Oncológica (SEEO), el 30 i 31 de maig i el 1 i 2 de juny a Granada. Les infermeres de l'ICO presentaran resultats de l'activitat científica, a través de comunicacions orals i pòsters.

Acostar la recerca als més joves

Alumnes de secundària i batxillerat de tres instituts de l'Hospitalet han tingut l'oportunitat de viure "en directe" les investigacions en càncer que es fan a l'ICO. Dins del projecte Escolab, de l'Any de la Ciència de Barcelona, s'han programat aquestes visites al laboratori de recerca translacional, amb l'objectiu d'acostar la ciència als infants. Els nois i noies dels IES de l'Hospitalet han visitat el

laboratori de genètica, on han observat l'extracció de l'ADN i les seves aplicacions per estudiar si un càncer és hereditari, l'estabulari, on han pogut veure un organisme model com són els ratolins per a l'estudi dels tumors, també han observat diferents teixits tumorals i cucs *C. Elegans* (que també s'utilitzen com a organismes model) a través de microscopis i lupes d'augment.

Infermeres de l'ICO participen en un curs de formació per a formadors de l'EONS

Infermeres del Servei d'Hematologia de l'ICO l'Hospitalet, de l'Hospital de Dia de l'ICO Badalona i de l'Hospital de Dia de l'ICO Girona han estat escollides per participar al Projecte Formatiu TITAN, realitzat a Sitges els dies 29 i 30 de març. Aquest curs ha estat promogut per la Societat Europea d'infermeria oncològica (EONS) i finançat per laboratoris AMGEN.

El projecte TITAN té com a objectiu formar infermeres oncològiques en avaluació i cures davant la toxicitat hematològica del malalt amb càncer. En aquest sentit, les infermeres que s'han format enguany, participaran al Programa de Formació Continuada de l'ICO.

Fundació ICO

Celebrem la diada de Sant Jordi. El 23 d'abril, diada de Sant Jordi, la Fundació Institut Català d'Oncologia ha celebrat aquesta commemoració amb el repartiment de roses a tots els pacients dels centres ICO de l'Hospitalet i Badalona. L'equip de voluntariat de la

Fundació ICO ha estat l'encarregat de fer arribar les roses als pacients i familiars.

A més, enguany, la Fundació ICO ha celebrat Sant Jordi amb l'elaboració de punts de llibre, que també s'han fet arribar a tothom.

Fira Desvern 2007. La Fundació ICO ha participat a la mostra d'indústria, comerç i entitats "Firadesvern" que ha tingut lloc aquest abril a Sant Just Desvern. Amb un estand informatiu, la Fundació ICO s'ha donat a conèixer a la ciutadania d'aquest municipi. L'espai va ser visitat pel president de la Generalitat, José Montilla.

Mostra d'artistes de Cervelló. La Fundació ICO ha inaugurat una exposició de pintura realitzada per l'Associació d'Artistes Locals de Cervelló, en col·laboració amb el seu Ajuntament.

La iniciativa s'emmarca dins del projecte FICOart, que vol aprofitar espais físics de l'ICO per, a través d'exposicions i mostres, fer de l'hospital un lloc més amable. Podeu gaudir d'aquestes obres pictòriques al segon pis de l'ICO de l'Hospitalet a l'Hospital Duran i Reynals, al passadís de la cafeteria.

“L'ICO ha de ser un institut nacional de càncer”

Josep Ramon Germà,
cap del Servei d'Oncologia Mèdica de l'Hospitalet

Josep Ramon Germà va néixer a Barcelona el 1949, el dia de Sant Cosme i Sant Damià, patró de la Medicina, una professió a què s'ha volgut dedicar des de petit, esperonat, sembla, per la insistència de la seva mare.

Per què vas decidir especialitzar-te en oncologia?

Per casualitat. Vaig acabar la carrera a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, al Servei de Digestiu, però allà no hi havia places de resident. I si que n'hi havia a Oncologia, servei liderat per qui ha estat el meu mestre i amic, Pau Viladiu, primer director de l'ICO. Ell em va assegurar que si feia oncologia, no m'avorriria mai. I em va convèncer.

Ets a l'ICO des dels inicis. Com resumiries la trajectòria fins ara?

M'hi vaig incorporar el 1993 com a cap d'Oncologia Mèdica, un servei amb cinc adjunts. Ara som 15 adjunts, a més dels professionals dels hospitals comarcals. En aquest període el Servei ha experimentat un desenvolupament extraordinari. El cert és que si el 1993 m'haguessin dit que fariem tot el que hem fet no m'ho hauria cregut.

I què s'ha fet?

El més important és que hem crescut de forma harmònica, equilibrada, sobre dos grans pilars: la xarxa assistencial amb els hospitals comarcals, i les unitats funcionals. I la tercera cosa que ens caracteritza és la imaginació, la creativitat.

Comencem per la xarxa...

L'ICO ha donat cos a conceptes tan importants com l'equitat, que s'expressa en la xarxa assistencial amb hospitals comarcals a fi que qualsevol persona, independentment del lloc on visqui, tingui igualtat d'oportunitats en l'accés a la millor cura. I això és més que accessibilitat perquè implica que, a més d'accedir al tractament, s'accedeix a un bon tractament. La segona qüestió en relació amb l'equitat és que pràcticament tots els tipus de tumors estan tocats per experts. Hem intentat que no hi hagués cap tipus de tumor més desenvolupat que d'altres. La meua especialitat són els tumors germinals, però aquest està tan desenvolupat com el de mama, d'ovari o de colon, posem per cas.

I les unitats funcionals?

Haver aconseguit que especialistes de l'Hospital de Bellvitge i de l'ICO treballin junts des de la primera visita per definir una estratègia terapèutica per a cada malalt de forma consensuada, comporta un valor afegit tan gran que és el que fa de l'ICO una institució única. Recordem que en càncer el més important és el primer tret, el primer tractament. Si actues ràpid, i a més ho fas encertadament, hi ha menys probabilitat de recidiva i complicacions. El model és més car d'inici, però si es pren en consideració el que s'estalvia en temps de diagnòstic i terapèutica, el que et gastes d'inici t'ho estalvies després.

Parlaves també d'imaginació i creativitat...

En tenim molta. Hem creat uns mecanismes de gestió innovadors, com la unitat de toxicitat aguda, creada fa set o vuit anys, que consisteix en un número de telèfon, atès per una infermera, per atendre els pacients que pateixen els efectes secundaris de la quimioteràpia o la radioteràpia. O la unitat de tractament programat, una sala d'hospitalització portada íntegrament per infermeria. Val a dir que la infermeria estava clarament infrautilitzada, realitzant tasques molt per sota de les seves capacitats, i avui hi ha infermeres fent assaigs clínics, a les unitats funcionals... i el seu rol és importantíssim. És el que en els entorns anglosaxons es diu “navigator”, la persona que porta veritablement els casos. No vull oblidar-me de la Unitat d'Investigació Clínica ni del Laboratori de Recerca Translacional, que varen ser desenvolupats inicialment pel meu Servei i ara són ja de tota la institució. Plegats ens ha portat a estar a primera fila de la recerca internacional.

Hem fet repàs del passat, com veus el futur?

Jo voldria que l'ICO es transformés en un institut nacional de càncer. Tenim els elements necessaris, com els serveis d'Epidemiologia i de Prevenció, juntament amb tots els serveis clínics. Als EUA, Canadà o França s'ha demostrat el benefici de disposar de centres nacionals que estimulen els altres a fer coses conjuntament. L'objectiu de fer de l'ICO un institut nacional de càncer no és situar-nos en posició de destacar per sobre d'altres centres, sinó aconseguir que tota l'oncologia de Catalunya pugui de nivell, tota junta, de forma més moderna i més entrelaçada. L'estratègia de l'ICO no ha de ser competitiva sinó coordinativa. Al meu entendre, aquest hauria de ser l'objectiu a assolir per part del Pla Estratègic, que s'està elaborant, i que jo coordino.

En quina fase es troba el Pla Estratègic de l'ICO?

El Pla ha de recollir el que som (situació actual) i el que volem ser (cap a on hem d'anar en els propers 3-5 anys). Abans de l'estiu estarà el pla per al 2008, que és absolutament necessari, i el conjunt del Pla Estratègic estarà enllestit abans d'acabar l'any.

I per acabar, a què et dediques quan no treballes?

Tinc tres grans passions: els viatges d'aventura, la fotografia d'animals, sobretot ocells, i escriure. A banda d'històries curtes i un assaig, acabo de publicar amb l'editorial Planeta la novel·la d'autoajuda “El càncer se cura. 50 historias reales de esperanza”, que ja està en la seva tercera edició. No és un llibre optimista malgrat el títol, sinó realista, que recull el gran avenç que s'ha produït en oncologia al llarg dels darrers 30 anys.

“L'ICO busca l'equitat per que qualsevol persona, visqui on visqui, tingui accés a la millor cura”